

SIMONKYLÄN JA SIMONIEMEN OSAYLEISKAAVA

PERUSSELVITYKSET
Luonto- ja maisemaselvitys

 AIR-IX SUUNNITTELU
YMPÄRISTÖTAITO OY

SEPÄNKATU 9 A 7 90100 OULU TEL. 08-8830300

**MAISEMA-ARKKITEHTITOIMISTO
T. KURTTILA KY**

SIMON KUNTA

SISÄLTÖ

JOHDANTO	2
1. MAISEMAMAAKUNNALLINEN SIJAINTI	3
2. MAASTONMUODOT JA KORKEUSUHTEET	3
3. ILMASTO	3
4. MAAPERÄ JA KALLIOPERÄ	3
5. MAISEMARAKENNE	4
6. MAISEMANSUOJELUALUEET JA KOHTEET	4
7. MAISEMAN ONGELMA-ALUEET	5
8. KASVILLISUUS	5
9. ELÄIMISTÖ	6
10. ARVOKKAAT ELINYMPÄRISTÖT	7
11. MAANKÄYTTÖSUOSITUS	11
LÄHTEET	12

LIITTEET

Liite 1. Uhanalaisten kasvilajien esiintymät

Liite 2. Paikallisesti merkittävät perinnemaisemat

Kasvillisuuskartta

Maaperäkartta

Maankäyttösuosituskartta

JOHDANTO

Simonkylän ja Simoniemen osayleiskaavan laatiminen aloitettiin keväällä 2001. Työn pohjaksi laadittiin perusselvitykset: maisema- ja luontoselvitys sekä erilliset Simoniemen ja Simonkylän rakennushistoriaa kuvaavat kulttuuriympäristöselvitykset, jotka sisältävät kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennuskohteiden tarkan inventoinnin. Rakennushistoriaselvitykset on pyritty laatimaan sisällöltään monipuoliseksi ja koko rakennushistorian kattavaksi siten, että ne herättävät mielenkiintoa ja niitä voidaan myydä kylän asukkaille kirjana, kuten tilaajan ja asukkaiden toivomus oli.

Maisemaselvityksen on tehnyt maisema-arkkitehti Terttu Kurttila. Luontoselvityksen, johon sisältyy tiedot kasvillisuudesta, maaperästä, eläimistöstä ja ilmastosta on tehnyt biologi Päivi Latvalehto. Kulttuuriympäristön inventoinnin tarkkoine maastotöineen ovat tehneet arkkitehdit Kaarina ja Eino Niskala, joita on avustanut arkkit.yo Juho Peltoniemi. Kulttuuriympäristön analyysin ja nykytilanteen lähtötiedot on valmistellut arkkitehti Riitta Yrjänheikki yhteistyössä arkkit.yo Mikko Korhosen kanssa.

Kaavoitustyötä ohjaa seurantaryhmä, jonka jäseniä ovat Voitto Tiensuu Lapin Liitosta, Olavi Parpala, Riitta Lönnström ja EU-koordinaattori Paula Alho Lapin Ympäristökeskuksesta, Ossi Jutila Lapin TE-keskuksesta, Torniolaakson maakuntamuseosta Minna Heljala, Simon kunnasta kunnanjohtaja Esko Tavia, kunnaninsinööri Markku Rimali, (rakennustarkastaja Sääskilahti, kunnanvaltuuston pj Alakärppä) sekä Simon yrittäjien edustajana Erkki Veittikoski.

Oulussa 30.11.2001

Riitta Yrjänheikki
Arkkit. SAFA yks-177

1. MAISEMAMAAKUNNALLINEN SIJAINTI

Suomen maisemamaakunnallisen jaon mukaan Simo kuuluu Pohjois-Pohjanmaan joki- ja rannikkoseutuun. Alueen yleispiirteitä ovat merta kohti laskevat joet ja jokilaaksoissa sijaitsevat viljellyn maan vyöhykkeet. Maasto on tasaista. Laakeat jokilaaksot ovat vanhoja ennen jääkautta syntyneitä ja ne suuntautuvat kaakosta luoteeseen Jokilaaksojen väliin jäävät laajat soistuneet vedenjakajaselänteet. Vaikka jokilaaksojen ja niiden välisen vedenjakajaselänteiden korkeussuhteiden suuret piirteet johtuvat kallioperästä, on kalliopaljastumia vähän. Maankamaran vaihtelevat muodot alueella koostuvat moreenista ja muista irtaimista maalajeista. Moreenista muodostuneet drumliinit ovat alueelle tyypillisiä. Maankohoamisen seurauksena aallot, tuulet ja ahtojäät ovat muovanneet rannikolle tyypillisiä rantavalliparvia ja rantadyynivalleja.

Alueella on vähän järviä. Maaston tasaisuudesta johtuen pienet matalat järvet ovat kasvaneet umpeen ja soistuneet. Järvien puuttuessa tulvat kuuluvat olennaisena osana rannikon keväiseen maisemaan. Soita on runsaasti ja ne ovat pääasiassa rämeitä ja nevoja.

Alue kuuluu keskiboreaaliseen havumetsävyöhykkeeseen, jossa kuivahkot kangasmetsät vallitsevat. Rannikolla havaitaan selvästi maankohoamisen myötä muodostuneet kasvillisuusvyöhykkeet. Tyypillisiä ovat myös laidunnetut rantaniityt. Rannikon kasvillisuus on omaleimaista ja lajistossa tavataan olosuhteisiin sopeutuneita kotoperäisiä kasvilajeja.

Jokivarsille keskittyntä viljelymaata on rannikolla kohtalaisesti ja asutus on keskittynyt jokilaaksojen pienille kumpareille tai nauhamaisesti jokitörmille.

2. MAASTONMUODOT JA KORKEUSUHTEET

Yleiseltä pinnamuodostukseltaan Simo on suurimmaksi osaksi lakeutta, jonka kohoumat nousevat 5-10 metrin korkeuteen. Simon rannikolla maasto on heikosti kumpuilevaa. Korkeimmat kohdat suunnittelualueella ovat Kantolanharju (15 mpy) ja Isoharju (17,8 mpy).

Suunnittelualue rajautuu idässä Simojokeen, joka on koskiensuojelulailta suojeltu rakentamaton joki. Simojoella ei ole selväpiirteistä laaksoa ja joen alajuoksun sivuhaaroista on jäljellä enää kapean puron yhdistämiä allikoita. Keväisin tulvavesi purkautuu sivuhaaroja pitkin muodostaen tulvauomia, joiden kasvillisuus on kehittynyt tulvalueille tyypilliseksi.

3. ILMASTO

Pohjoiseen sijaintiinsa nähden Simon ilmasto-olot ovat suotuisat. Vuoden keskilämpötila on +1° (tammikuussa -11° ja heinäkuu +16°). Vuotuinen sademäärä on n. 600 mm ja lumipeite laskeutuu Simon rannikolle marraskuun loppupuolella.

4. MAAPERÄ JA KALLIOPERÄ

Suomen kallioperä, joka koostuu pääosin graniiteista ja gneisseistä, kuuluu osana Pohjois- ja Itä-Euroopan prekampriseen peruskalliolohkoon. Simon kallioperä on pääosin yli kaksi miljardia vuotta vanhaa graniittigneissialuetta, vallitsevina kivilajeina ovat oligoklaasigraniitti- ja granodioottigneissi. Simossa kallioperä muodostuu pohjagneissistä,

jossa on graniittijuonteita. Graniittigneissialueille on tyypillistä maiseman muotojen mataluus ja loivapiirteisyys, mikä tulee selkeästi esiin Simon rannikolla.

Kallioperän epätasaisuuksia peittää Suomessa pohjamoreeni, joka muodostaa maaperän perustan. Jääkaudet ovat siirrelleet ja jyränneet pohjamoreenin paikoilleen. Pohjamoreenin päälle on maaperässä usein kasaantuneena pintamoreenia, joka on syntynyt viimeisen jääkauden eri jäätikkövaiheiden tuloksena. Simonkin maaperä on pääasiassa pohjamoreenia. Simojoen ja tulvauoman alue on nk. jokikerrostumaa, joka on muodostunut sorasta, hiekasta ja siltistä. Simoniemen Isoharjun kohdalla on harjumuodostuma. Samoin pohjavesialueella on hiekkaharjumuodostuma. Maaperäkartta on selostuksen mukana liitteenä. Kartan aineisto perustuu GTK:n keskeneräiseen kartoitukseen alueelta.

5. MAISEMARAKENNE

Maisemarakenteen perusrungon muodostavat Simojoen ja Viantienjoen väliin jäävällä suunnittelualueella purot, ojat, harjut, kankaat ja suot. Maisemarakenteen perusteella alueella voidaan hahmottaa vanha maankohoamisrannikon jokisuistolle tyypillinen maisemakuva:

Sinihaara on erottanut **Simonkylän** saareksi. Tällä saarella on luonteenomaisia kapeita tuulen ja aallokon muovaavia hiekkaisia harjanteita ja loivapiirteisiä matalia moreenikumpareita.

Sinihaaran ja **Ruonanojan** väliin jää **Kuuselanmäki** omaksi maiseman osa-alueeksi. Tämä saari on laaja yhtenäinen moreenialue, jonka reunaan asutus on keskittynyt.

Ruonanojan ja **Taivallahdenojen** väliin jää kapeana kannaksena **Hepolanperä**, joka toimii päävedenjakana jatkuen Palokankaan muodostuman VT 4:lle saakka. **Palokangas** on alueen merkittävin vedenjakaja. Hepolanperässä asutus on kehittynyt kannaksen suuntaiseksi kapeaksi nauhaksi.

Hepolanperän ja Kuuselanmäen väliin jää laaja merestä irtikuroutunut lahti, **Simonlahdi**.

Taivallahdenojen ja **Vihtarinojan** väliin jää laaja kangasalue. Etelässä merta vasten on kaksi merkittävää moreenikumpareta **Kantolanharju** (15m mpy) ja **Isoharju**. (19 m mpy) Näiden pohjoispuolella on jäänyt laaja alanko, josta kohoavat **Simonniemen** pienipiirteiset moreenikumpareet. Asutus on täällä keskittynyt suurten kankaiden reunoille ja kumpareiden päälle.

6. MAISEMANSUOJELUALUEET JA KOHTEET

Suurin osa alueesta on **valtakunnallisesti merkittävää maisema-alueita**. Alue edustaa Perämeren rannikon perinteistä kulttuurimaisemaa.

Maisemakuvallisesti edustavimmat alueet ovat Simonkylän Jokipäässä ja Simoniemen kalasataman luona.

Luonnonpiirteiltään merkittäviä ovat vapana virtaava Simojoki tulvineen, merenrannan kasvillisuus, haka-ranta-saari- ja metsälaitumet perinnebiotooppeina sekä kulttuuriympäristössä tavattavat rantaniittyjen, jokitörmien pientareiden, joenvarsiniittyjen ja hakamaiden ruohovartistiset kasvit.

Kulttuuripiirteiltään merkittävää rakennusperintöä on Simonkylän Jokipäässä ja Simoniemessä. Erityisen merkittävä on 1800-luvun alussa rakennettu Lammassaaren päärakennus. Arvokasta kulttuuriperintöä kuvaavat myös Kalliokosken sahan työläisasunnot, lohikellarit, ranta-aitat, pärekattoiset ladot, kesänavetat ja pitkät kiviadat.

Tiestön arvokkaimmat osat ovat Sinihaaran sillalta Jokipäähän vievä Simonkylän mu-seotie sekä Simoniemen vanha kylätie.

7. MAISEMAN ONGELMA-ALUEET

Maiseman ongelma-alueiksi voidaan lukea mm. hakkuualueet, soranottoalueet ja met-sittyneet peltoalueet. Vaikka hakkuut eivät olekaan pysyvä maisemavaurio, tulisi niiden toteuttamisessa käyttää harkintaa. Etenkin maisemallisesti näkyvillä paikoilla, kuten tien laidoissa, olisi hyvä jättää suojavyöhyke. Perinteisen avoimen maaseutumaiseman hä-viäminen peltojen umpeenkasvun seurauksena on maiseman kannalta ongelmallista. Maisemallisesti keskeisimmät peltoalueet tulisi säilyttää avoimina. Perinteisten laidun-alueiden säilyminen avoimena on tärkeää koko kyläkuvan kannalta.

Tienvarsihakkuiden yhteydessä suojavyöhykkeen jättäminen olisi suotavaa.

8. KASVILLISUUS

Fennoskandian kasvimaantieteellisessä aluejaossa Simo kuuluu keskiborealiseen vyöhykkeeseen. Suomen kasvimaantieteellisessä jaossa tätä vyöhykettä vastaa Poh-janmaa-Kainuun vyöhyke. Simon alue sijoittuu vyöhykkeen länsiosaan. Pohjanmaa-Kainuun vyöhykettä kutsutaan myös suureksi vaihettumisvyöhykkeeksi Etelä- ja Poh-jois-Suomen välillä. Sekä eteläiset ja pohjoiset kasvilajit että eteläiset ja pohjoiset kas-villisuustyytit kohtaavat tällä vyöhykkeellä toisensa.

Suunnittelualueen kasvillisuus on luokiteltu karkeasti havupuuvaltaisiin metsiin, lehti-puuvaltaisiin metsiin ja puustoihin soihin. Puustoihin soihin sisältyy myös soistuvaa metsää. Avosoita esiintyy alueella hyvin pienialaisena joidenkin puustoisten suoaluei-den keskellä. Havupuuvaltaiset metsät ovat suunnittelualueella pääosin tuoreita kangasmetsiä. Lehtipuuvaltaiset metsät puolestaan ovat suurelta osin entisiä peltoja, jotka ovat umpeenkasvun myötä muuttumassa metsiksi. Kasvillisuuskartta on selostuksen liitteenä.

Uhanalaiset kasvilajit

Uhanalaisten kasvilajien esiintymätiedot on hankittu Oulun yliopiston kasvimuseolta. Kasvupaikkojen merkinnässä on suoritettu karsintaa siten, että kaikkein vanhimmat ha-vainnot on jätetty pois. Vanhojen havaintojen sijaintitiedot ovat usein niin epätarkkoja, ettei niiden sijainnista ole varmuutta. Useiden uudempienkin esiintymien sijaintitiedot ovat tarkistamatta. Jos uhanalaisten kasvilajien esiintymäpaikoille on suunnittelupainet-ta, täytyy esiintymät tarkistaa.

Valtakunnallisesti uhanalaiset kasvit on Suomessa luokiteltu uuden IUCN-luokituksen mukaan. Valtakunnallisia uhanalaisluokkia on otettu mukaan kolme: äärimmäisen uhanalaiset (CR), erittäin uhanalaiset (EN), vaarantuneet (VU) ja silmälläpidettävät lajit (NT). Alueellisen uhanalaisuuden määrittelyssä on käytössä vielä vanha luokittelu. Vanhassa luokittelussa lajit jaetaan erittäin uhanalaisiin (E), vaarantuneisiin (V) ja silmälläpidettäviin (S). Silmälläpidettävät jaetaan edelleen taantuneisiin (St), harvinaisiin (Sh) ja puutteellisesti tunnettuihin (Sp). Uhanalaiset kasvilajit ja niiden uhanalaisluokitus on kerrottu liitteessä 1.

Iso osa suunnittelualan uhanalaisista lajeista on kulttuurin seuralaisia, joiden harvinaistuminen johtuu lähinnä perinteisen maatalouden hiipumisesta. Tämän kaltaisia esim. laidunuksesta hyötyviä lajeja ovat vesihilpi, mäkitervakko, pohjannoidanlukko ja ruijanesikko. Lisäksi alueelta on tavattu perinteisiä viljanviljelyn seuralaislajeja, kuten ruiskattara ja luoho, jotka esiintyvät yleensä rukiin seuralaislajeina. Nykyisessä viljanviljelyssä käytettävät rikkakasvimyrkyt ovat osaltaan vaikuttaneet viljojen seuralaislajien häviämiseen. Ruiskattaran ja luohon havainnotkin ovat jo 1960-luvulta. Suunnittelualueelta on tavattu myös yksi rauhoitettu kasvilaji, perämerenmaruna. Perämerenmaruna viihtyy hiekkaisilla merenrannoilla ja ratapenkoilla. Simossa lajia on tavattu valtatievarrelta, hiekkaiselta tienpientareelta. Viimeisin havainto lajista on vuodelta 1992. Tulvauomassa olevat pienet lammet ovat monien eliölaajien turvapaikkoja. Lammista on tavattu mm. kilpukkaa, sahalehteä ja kiehkuraärviää.

9. ELÄIMISTÖ

Linnusto

Linnustotiedot perustuvat Pentti Rauhalan kirjaan; Kemin-Tornion seudun linnusto 2 sekä Simojoen yleiskaavan ja merenrannikon yleiskaavan perusselvityksiin. Simoniemi ja Simonkylä ovat haja-asutusalueita, joiden pesimälinnuston muodostavat mm. pajulintu, talitiainen, kirjosiippo ja haarapääsky. Soiden ympäristössä kohtaavat metsä- ja suolinnusto, kuten pajulintu, järripeippo, metsäkivinen, niittykivinen ja keltävästäräkki.

Perämeren alue, pääasiassa monimuotoinen saaristo on tärkeä linnuston pesimä- ja kerääntymisalue. Simossakin parhaat lintualueet ovat saaristossa ja rannoilla, jotka kuitenkin jäävät tämän työn suunnittelualan ulkopuolelle. Suunnittelualueella linnuston kannalta tärkeitä alueita ovat viljelys- ja laidunalueet. Viljelysalueet ovat tärkeitä linnuille sekä muuten että pesinnän kannalta. Perinteinen peltolinnusto vähenee peltomaiden pensoituessa. Karjanpidon loppumisen myötä ovat vähentyneet mm. pääskyt. Syynä tähän on ollut ravinnon väheneminen ja haarapääskyillä myös pesäpaikkojen väheneminen.

Kemin-Tornion alueen uhanalaiset lajit, joiden uhanalaisuuteen vaikuttavat peltomaiden muutokset ja laidunmaiden umpeenkasvu, ovat viiriäinen, heinäkurppa, ruisräykkä, peltopyy, lapinsirri, kottarainen, tuulihaukka, kivitasku ja peltosirkku.

Nisäkkäät

Tiehallinnon liikenneonnettomuustilastoista voidaan päätellä, että suunnittelualueella on hirvien kulkureittejä ja laidunalueita. Etenkin Simoniemessä valtatie eteläpuolella sijaitsevat vanhat metsittyneet peltoalueet, jotka kasvavat hyvin lehtipuuta, ovat hirvien suosimaa laidunmaastoa. Valtatieltä Simoniemeen kääntyvän tien lähimaasto on hirvien suosima tienylityspaikka. Vuosina 1996 –200 valtatiellä 4 Simossa sattui 40 hirvikolaria, joten hirviä liikkuu alueella runsaasti.

10. ARVOKKAAT ELINYMPÄRISTÖT

Arvokkailla elinympäristöillä tarkoitetaan kohteita joiden olemassaolo merkittävästi monipuolistaa alueen luontoarvoja. Luonnonsuojelulain 29 §:ssä on mainittu yhdeksän luontotyyppiä, joiden olemassa olo on lailla turvattu. Metsälaissa on kuvattu seitsemän erityisen tärkeää elinympäristöä, joiden olemassaolo tulee ottaa maankäyttöä suunniteltaessa huomioon. Lisäksi vesilaissa (VesiL 1961) on pilaamiskielto, muuttamiskielto ja sulkemiskielto, joka koskee 15 §:ssä lueteltuja kohteita. Suunnittelualueella on kaksi kohdetta, jotka mahdollisesti täyttävät luonnonsuojelulain vaatimukset. Toinen kohteista on merenrantaniitty ja toinen suuri yksittäinen puu. Metsälain arvokkaita elinympäristöjä suunnittelualueella ovat: kivikot ja tuoret lehtolaikut. Lisäksi alueella on muita arvokkaita elinympäristöjä, jotka eivät kuulu luonnonsuojelu- tai metsälainsäädäntöön, vaan niiden luonnonarvot tulisi turvata muilla keinoin. Tällaisia kohteita ovat mm. perinnebiotoopit.

Luonnonsuojelulain suojelemat luontotyypit ovat maassamme harvinaisia ja esiintyvät yleensä pienialaisina ja usein vain tietyllä alueella. Alueellinen ympäristökeskus määrittelee suojeltuun luontotyyppiin kuuluvan alueen rajat ja puustoiset luontotyypit rajataan yhteistyössä metsäkeskuksen kanssa. *Suojeltuihin luontotyyppeihin kuuluvia luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia alueita ei saa muuttaa niin, että luontotyypin ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu* (LuonnonsL 29 §).

Rantaniitty (LuonnonsL)

Suunnittelualueella on kaksi kohdetta, jotka mahdollisesti täyttävät luonnonsuojelulain vaatimukset, merenrantaniitty ja suuri yksittäinen puu. Vihtarinojansuussa sijaitseva merenrantaniitty (kuva 1) on maisemallisestikin merkittävä, koska se sijaitsee keskeisellä paikalla hautausmaalle johtavan tien varrella. Suuri yksittäinen mänty puolestaan sijaitsee Simonkylässä, Latoniitynkankaan kohdalla aivan tien vierellä.

Kuva1. Vihtarinojansuussa sijaitseva merenrantaniitty.

Kivikot (MetsäL)

Isoharju on suunnittelualan korkein kohta ja sen päällä on yhtenäistä kivikkoa. Alueella on harjoitettu maa-ainesten ottoa ja samalla osa alueesta on tuhoutunut. Samankaltaisia, mutta pienempiä kivikoita on suunnittelualueella muutamia. Lisäksi Simonkylässä on pienialaisia kalliopaljastumia (kuva 2), jotka sijaitsevat Latoniitynkankaan ja tulvauoman välissä. Lisäksi tulvauoman alueella on useita lehtolaikkuja, joiden lajistosta enemmän tulvauoman kuvauksen yhteydessä.

Tulvauoma (MetsäL, Eu:n luontodirektiivi)

Simonkylän tulvauomassa (kuva 3) veden alle jää suota, peltoa ja metsää. Kasvillisuudeltaan merkittäviksi ovat muodostuneet tulvametsät sekä pienet lammet, jotka ovat olemassa myös tulva-ajan ulkopuolella. Tulvametsät ovat EU:n luontodirektiivissä mainittu erityisen tärkeinä luontotyyppinä. Tulvametsissä on pienialaisia lehtolaikkuja (kuva 4) (MetsäL). Lisäksi tulvauomassa on maakunnallisesti merkittävä perinnemaisema-alue, joka sijaitsee Sinikosken sillalta etelään.

Tulvametsillä tarkoitetaan jokien mukanaan kuljettaman aineksen sedimentoitumisen seurauksena muodostuneilla mailla olevia vuosittain tulvan alaisia metsiä. Luontotyyppi on Suomessa huonosti tunnettu eikä varsinaisia tulvametsätyyppejä ole kuvattu. Borealisella vyöhykkeellä kyseisen luontotyypin voidaan käsittää tarkoittavan kaikkia vuosittaisen säännöllisen tulvan alaisia puustoltaan luonnontilaisia tai lähes luonnontilaisia metsiä. Tulvametsissä tulvavaikutus ei ole niin pitkä, että se saisi aikaan soistumisen. Tulvametsät ovatkin läheisiä metsäluhdille, jotka ovat pysyvän joki ja järviseden vaikutuksen alaisia. Tulvametsä voikin vettyessään muuttua metsäluhdaksi. Luonnontilaisten tulvametsien määrä on melko vähäinen, koska kyseiset alueet on tavallisesti raivattu viljelyyn.

Tulvan alle jäävien lampien ja niiden rantavyöhykkeen kasvillisuus on erikoista koko Simon alueelle. Tulvan tuomista ravinteista johtuen tulvauoman kasvillisuus on rehevää ja runsasta. Puusto koostuu pääasiassa koivusta, pihlajasta, tuomesta ja kuusesta. Pensaskerroksessa kiiltopajua ja metsäruusua. Kenttäkerroksen tyypillistä lajistoa ovat mm. mesiangervo (*Filipendula ulla*), korpikaisla (*Scirpus sylvatica*), metsäalvejuuri (*Dryopteris carthusiana*), koiranputki (*Anthriscus sylvestris*), kotkansiipi (*Matteucia struthiopteris*), puna-ailakki (*Silene dioica*) jne. Joonaanlammesta ja Sakkaranlammesta on tavattu kilpukkaa (*Hydrocharis morsus-ranae*) (E) ja liitteävitaa (*Potamogeton compressus*) (S). Tulvan mukanaan tuoma liete peittää maanpinnan keväisin ja ehkäisee pysyvemmän sammal- ja varpukasvillisuuden muodostumisen.

Kuva 2. Simoniemessä sijaitseva kalliopaljastuma.

Kuva 3. Kuvan yläreunassa näkyy Simojoki ja kuvan keskellä kulkee tulvauoma, joka täyttyy keväisin vedellä.

Kuva 4. Tulvauomassa sijaitseva lehtolaikku.

Kuva 5. Sinikosken laidun on maakunnallisesti merkittävä perinnemaisema.

Perinnebiotoopit

Alueen maankäytön historiasta johtuen suunnittelualueella on muotoutunut runsaasti perinnebiotooppeja, lähinnä laidunnuksen seurauksena. Valitettavasti suurin osa näistä on tällä hetkellä vailla hoitoa ja näin ollen menettämässä arvoaan. Edustavin perinnebiotooppi on Simonkylän puolella sijaitsevat Sinikosken laitumet. **Sinikosken laitumet** (kuva 5) ovat maakunnallisesti arvokas perinnemaisemakohde. Alue on maisemallisesti tärkeä ja siellä on monipuolinen kasvillisuus. Sinikosken sillalta avautuu näkymä Sinihaaran tulvauomaan, jonka kautta osa Simojoen keväisistä tulvavesistä purkautuu (kuva). Kesäaikaan uoman pohjalla virtaa pieni noro, joka välillä laajenee lampareiksi. Sinikosken laitumet muodostuvat suurruohoisesta tulvaniitystä, jota sijaitsee laitumen eteläosassa ja muu osa laitumesta on edustavaa koivuvaltaista tulvaista metsälaidunta, jossa on hakamaisia piirteitä. Metsälaidun osassa kasvaa runsaasti harvinaista lehtotähtimöä (*Stellaria crassifolia*). Uoman länsipuolella, Kivirinnan kohdalla olevassa ojas- sa kasvaa valtakunnallisesti uhanalainen vesihilpi (*Catabrosa aquatica*).

Lisäksi alueella on runsaasti paikallisesti merkittäviä perinnemaisemia, jotka on mainittu Lapin perinnemaisemat raportissa. Paikallisesti merkittävät perinnemaisemat on lueteltu liitteessä 2.

Ojittamattomat suot

Luonnontilaisena säilynyt suo on aina arvokas elinympäristö. Luonnontilaisia kitu- ja joutomaiden soita on verraten runsaasti jäljellä etenkin Pohjois-Suomessa. Simonie- messä ja Simonkylällä on peruskartan mukaan useita pienialaisia ojittamattomia suo- laikkuja. Kartta materiaali on vuodelta 93, jonka jälkeen on ojitustilanne voinut muuttua. Soiden ja soistumien runsaslukuisuuden vuoksi jokaista suota tässä yhteydessä ole tarkistettu. Osayleiskaavatyö ei kuitenkaan ole suoalueiden uhkana vaan suolaikut tulisi ottaa metsätaloudessa huomioon. Metsätalouden nykyisen käytännön mukaisesti ne tulisi jättää toimenpiteiden ulkopuolelle.

11. MAANKÄYTTÖSUOSITUS

Alueen soveltuminen rakentamiseen on monen eri tekijän summa. Maankäyttösuositus on laadittu yhdistämällä maisemarakennekartan, maaperäkartan ja kasvillisuuskartan antamat rajoitukset rakentamiselle. Tällä tavalla on päädytty maankäyttösuositukseen, joka sisältää viherverkon perusrungon, kuuluvat rakentamatta jätettävät alueet. Alue on jaettu neljään soveltuvuusluokkaan. Alueilla, jotka *eivät sovellu rakentamiseen* kaikki kolme tekijää: maaperä, maisema ja kasvillisuus ovat rajoittavina. Alueet, joilla on kaksi rakentamista rajoittavaa tekijää *soveltuvat huonosti rakentamiseen* ja alueilla, joilla on vain yksi rakentamista rajoittava tekijä *soveltuvat kohtalaisesti rakentamiseen*. Edellä lueteltujen tekijöiden lisäksi tulva-alueet ovat rakentamiseen soveltumattomia. Tulva- alueiden rajat on merkitty kartalle. Jäljelle jäävillä alueilla ei ole rakentamista rajoittavia tekijöitä, joten ne soveltuvat hyvin rakentamiseen. Luonto- ja maisemaselvitysten lisäksi rakentamissoveltuvuuteen vaikuttavat kulttuuriympäristöön vaikuttavat tekijät, jotka on esitetty eri kartalla.

Kasvillisuuden perusteella rakentamiseen soveltumattomia alueita ovat suot, arvokkaat elinympäristöt tai muuten kulutuskestävyydeltään huonot alueet. Maaperän suhteen ei- alueita ovat savi, siltti, turve ja hieno hiekka. Lisäksi alueella oleva jäätikköjokimuodos- tuma ja pohjavesialue ovat rajattu ei-alueiksi. Maisemassa rakentamista rajoittavia teki- jöitä ovat selänne- ja laaksoalueet. Maankäyttösuosituskartta on selostuksen liitteenä.

LÄHTEET

- Airaksinen, O. & Karttunen, K. 2001: Natura 2000 – luontotyyppiopas. Ympäristöopas 46. Suomen ympäristökeskus. Luonto ja luonnonvarat. 2. korjattu painos.
- Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T., Uotila, P. & Vuokko, S. (toim.) 1986: Retkeilykasvio. Suomen Luonnonsuojelun Tuki Oy.
- Kalliola, R. 1973: Suomen kasvimaantiede: Porvoo 1973.
- Kalpio, S. & Bergman, T. 1999: Lapin perinnemaisemat. Alueelliset ympäristöjulkaisut 116. Lapin ympäristökeskus ja Metsähallitus.
- Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998: Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio.
- Kuusipalo, J. 1996: Suomen metsätyypit. Kirjayhtymä Oy.
- Rauhala, P. 1994: Kemin – Tornion seudun linnusto 2. Raahen kirjatyö Oy, 1994.
- Seitap Oy 1996: Simon kunta. Merenrannikon yleiskaava. Luonto- ja maisemaselvitys.

Liite 1 Uhanalaisten kasvilajien esiintymät

LAJI	V	A
1. <i>Primula nutans</i> , ruijanesikko .	EN	S
2. <i>Asperugo procumbens</i> , terhi		St
3. <i>Urtica urens</i> , rautanokkonen		E
<i>Calypso bulbosa</i> , neidonkenkä	VU	S
<i>Bromus secalinus</i> , ruiskattara		H/E
4. <i>Urtica urens</i> , rautanokkonen		E
<i>Asperuco procumbens</i> , terhi		St
5. <i>Artemisia bottnica</i> , perämerenmaruna	CR	V/V
6. <i>Artemisia bottnica</i> , perämerenmaruna	CR	V/V
7. <i>Apera spica-venti</i> , luoho		H
<i>Asperugo procumbens</i> , terhi		St
8. <i>Artemisia bottnica</i> , perämerenmaruna	CR	V/V
9. <i>Asperuco procumbens</i> , terhi		St
10. <i>Catabrosa aquatica</i> , vesihilpi	NT	V
11. <i>Catabrosa aquatica</i> , vesihilpi	NT	V
12. <i>Hydrocharis morsus-ranae</i> , kilpukka		E
13. <i>Lychnis viscaria</i> , mäkitervakko		V
14. <i>Carex pallescens</i> , kalvassara		Sh
15. <i>Myriophyllum verticillatum</i> , kiehkuraärviä		S
16. <i>Asperugo procumbens</i> , terhi		St
17. <i>Hydrocharis morsus-ranae</i> , kilpukka		E
<i>Myriophyllum verticillatum</i> , kiehkuraärviä		S
18. <i>Stellaria crassifolia</i> , lettotähtimö		St
19. <i>Stratiotes aloides</i> , sahalehti		V
20. <i>Urtica urens</i> , rautanokkonen		E
21. <i>Urtica urens</i> , rautanokkonen		E
<i>Carex heleonastes</i> , lettosara	VU	V/St
<i>Botrychium boreale</i> , pohjannoidanlukko	VU	St

Numerointi viittaa kasvillisuuskartalle numeroituihin esiintymiin

V = Valtakunnallinen uhanalaisuus

CR = Äärimmäisen uhanalainen

EN = Erittäin uhanalainen

VU = Vaarantunut

NT = Silmälläpidettävä

A = Alueellinen uhanalaisuus

E = Erittäin uhanalainen

V = Vaarantunut

S = Silmälläpidettävä

St = Silmälläpidettävä, taantunut

Sh = Silmälläpidettävä, harvinainen

Liite 2

Paikallisesti merkittävät perinnemaisemakohteet

1. Simoniemen pappilan laidun
2. Majansuon laidun
3. Marttilanlahden keto
4. Sinihaaran laidun
5. Patoniitty
6. Huttulan laidunmetsä
7. Sakkaran metsälaidun ja haka
8. Pahnilan laitumet
9. Jokipään niityt
10. Hanhivaaran laidun
11. Ala-Eskolan laitumet

- Numerointi viittaa kasvillisuuskarttaan

- Kohteet ovat Lapin perinnemaisemat julkaisusta (Kalpio, S. & Bergman, T. 1999)